

การสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

The transmission of Thai Music in banpuek Chonburi

นิพนธ์ กล้ากลุ่มจิตร¹, ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์²
Nipon Klamklomjit, Patarawdee Puchadapirom

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติของคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี 2) ศึกษาการสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี 3) ศึกษาบทบาทของคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพบว่า คณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี มี 2 คณะ คือคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ และคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ซึ่งทั้ง 2 คณะก่อตั้งขึ้นช่วงปลายรัชกาลที่ 5 คณะจันทประสิทธิ์ มีครูเล็กและครูปุย ทองเต็ม เป็นผู้ก่อตั้ง ต่อมาครูแสวง ปุยรักษา นักดนตรีไทยจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยมาจากสายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลกประสานศัพท์) เข้ามาเป็นผู้ดูแล เนื่องจากครูแสวง ปุยรักษา มีฝีมือความสามารถและมีความรู้เรื่องเพลงเป็นอย่างดี ทำให้คณะดนตรีไทย จันทประสิทธิ์ มีชื่อเสียงโดดเด่นทั้งในตำบลบ้านปึกและพื้นที่ใกล้เคียง แต่ภายหลังจากนักดนตรีในยุคครูแสวง ปุยรักษา ถึงแก่กรรม คนในตระกูลส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพอื่นๆ ทำให้ไม่มีการสืบทอดอาชีพนักปี่พาทย์ของคนในตระกูลอีก ปัจจุบันแม้มีคนในตระกูลคือครูละเอียด คชวัฒน์และครูมงคล คชวัฒน์ เป็นผู้สืบทอดดนตรีไทย แต่การประกอบอาชีพครูในสถาบันการศึกษาทำให้ยังคงมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดดนตรีไทยในสถาบันการศึกษา

คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เดิมชื่อคณะปี่พาทย์ครูอุ่ง แสงจิต เนื่องจากมีครูอุ่ง แสงจิต เป็นผู้ก่อตั้ง ปัจจุบันคณะจึงเปลี่ยนชื่อเป็นคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ตามชื่อผู้สืบทอดความสามารถในการพัฒนาอาชีพตามความนิยมของคนในสังคมทั้งการสร้างวงปี่พาทย์มอญ วงแตรวง มีเครื่องไฟฟ้าเพื่อสร้างสีสันในการบรรเลง อีกทั้งยังศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จากการฟังดนตรีไทยจากคณะดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงทางวิทยุ และการแลกเปลี่ยนความรู้จากนักดนตรีด้วยกัน ทำให้คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต มีการพัฒนาจนเป็นแบบอย่างของวงดนตรีซึ่งมีชื่อเสียงในแถบจังหวัดชลบุรี ยังคงสืบทอดอาชีพดนตรีไทยและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพทั้งยังมีบทบาทในการสืบทอดความรู้ด้านดนตรีไทยในสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ: การสืบทอด / ดนตรีไทย / ตำบลบ้านปึก / จังหวัดชลบุรี

¹นิสิตปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The research entitled “The Transmission of Thai Music in Banpuek, Chonburi” aimed to 1) study traditional Thai music band historical background in Banpuek, Chonburi 2) study the transmission of traditional Thai music in Banpuek, Chonburi, and 3) study roles of traditional Thai music band in Banpuek, Chonburi.

The result found that there were two traditional Thai music bands, known as Chanprasit band, and Phouyai Thaworn Saengchit. Both were founded during late reign of King Chulalongkorn. The founders of Chanprasit band were KooLek and KooPui Thongtem and later KooSawang Puiraksa – traditional Thai musician from Chacherngsao inherited traditional Thai knowledge and skills from Praya Prasan Duroyasap (Plak Prasansap) – was the band’s caretaker due to his skillful performance in traditional Thai music and his knowledge, causing the reputation of the band Banpuek, Chonburi and surrounding neighborhood. After the death of the musicians during KooSawang time, other family members decided to change their jobs, causing the lack of transmission of PeePat musician. Nowadays, even KooLaalet and Mongkol Chotchawat are currently transmitted the traditional Thai music. In addition to this, being a teacher in education institution persisted to promote key roles of transmitting the traditional Thai music

The band of Phouyai Thaworn Saengchit was originally named as PeePat KooAngun Saengchit because she was the founder. The band has been renamed as Phouyai Thaworn Saengchit owing to his ability to the development of career path of PeePat Mon Traewong by adding lighting system. Also, his apparent ability was studying more about traditional Thai music by listening to any popular traditional Thai music band from the radio until he was a role model of professional traditional Thai musician in Chonburi. He still inherited this kind of traditional Thai music and was well-known among the traditional Thai music professionals, as well as had vital roles to transmit the music knowledge in educational institutions.

Keywords: transmission; traditional Thai music; Banpuek Sub-District; Chonburi Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บ้านปึก มาจากคำว่า หนองปึกหรือหนองปลัก คำว่า ปึกหรือปลัก ในสมัยก่อน หมายถึงบริเวณที่เลี้ยงกระบือ ตำบลบ้านปึกเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาตั้งถิ่นฐาน มีศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยทั้งดนตรีไทย ลิเก โขน ละคร สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต โดยมีคณะดนตรีไทยที่เก่าแก่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ เป็นคณะดนตรีไทยที่ก่อตั้งขึ้นช่วงปลายรัชกาลที่ 5 โดยมีครูเล็กและครูปุย ทองเต็ม เป็นผู้ก่อตั้ง ต่อมาครูแสวง ปุยรักษานักดนตรีไทยจากจังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยมาจากสายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้แต่งงานกับคนในครอบครัว จึงเป็นผู้สืบทอดวงดนตรีไทยคณะจันทประสิทธิ์ต่อมา เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจึงเป็นที่เคารพยกย่องของนักดนตรีไทยและคนในชุมชนบ้านปึกและบริเวณใกล้เคียง นับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันก้าวล่วงอย่างเข้าสู่ 6 แผ่นดินที่คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ ได้รับการรักษาและเผยแพร่งานทางด้านดนตรีไทยได้เป็นอาชีพให้แก่ครอบครัวมารุ่นต่อรุ่น ปัจจุบันบ้านจันทประสิทธิ์ยังคงรับงานดนตรีไทย โดยมีครูละเอียด คชวัฒน์ และครูมงคล คชวัฒน์ เป็นผู้สืบทอดดนตรีไทยต่อจากครอบครัว นอกจากคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์แล้ว ในพื้นที่เดียวกันยังมีคณะดนตรีไทย เก่าแก่อีกคณะหนึ่งที่ส่งอิทธิพลการพัฒนาและเผยแพร่งานทางด้านดนตรีไทยให้แก่ตำบลบ้านปึก และพื้นที่บริเวณใกล้เคียง คือ คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต

คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เป็นที่วงดนตรีไทยที่ได้รับการยอมรับมากในจังหวัดชลบุรี (ชูชาติ พิณพาทย์, 2539) คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2452 ถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี โดยนายองุ่น แสงจิต (ในอดีตชื่อคณะปี่พาทย์นายองุ่น แสงจิต) ต่อมาผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ได้ศึกษาดนตรีไทยจากนายองุ่น แสงจิต ผู้เป็นบิดา จนมีความสามารถในการศิลปะการแสดงด้านดนตรีไทย มีความเชี่ยวชาญพิเศษในการเล่นระนาดเอกและระนาดทุ้ม จึงประกอบอาชีพ ด้านดนตรีไทยเป็นหัวหน้าวงคณะปี่พาทย์คณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต โดยมีภรรยาและบุตรช่วยเหลือ รับงานการบรรเลงทั่วไป และช่วยเหลือสังคม แสดงเพื่อการกุศลในงานของชุมชนสม่ำเสมอตลอดมาเป็นที่รู้จักและยอมรับในความสามารถ มีกิจกรรมการบรรเลงดนตรีไทยเป็นที่รู้จักยอมรับในจังหวัดชลบุรี และภาคตะวันออก (นิพนธ์ กล้ากลมจิตร, 2556)

ด้วยเหตุผลและผลงานต่างๆ ของคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ และคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เกิดความสนใจ ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของคณะดนตรีไทย คณะจันทประสิทธิ์ และคณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ที่มีผลต่อดนตรีไทยในจังหวัดชลบุรี รวมไปถึงการสืบทอดและการเคลื่อนที่ขององค์ความรู้ต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดนตรีไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติของคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในวิทยานิพนธ์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง   ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
 ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล   ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้มีทั้งข้อมูลเอกสาร วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสารและหนังสือที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของคณะดนตรีไทยตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

ตำบลบ้านปึก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมตั้งแต่ครั้งอดีต โดยมีคณะโขน ละคร ในตำบลแห่งนี้หลายคณะ มีคณะดนตรีไทย 2 คณะ ซึ่งปรากฏหลักฐานการตั้งคณะมาแต่ครั้งปลายสมัยรัชกาลที่ 5 คือคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ และคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต

คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์

คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 38 หมู่ 7 ซอยมิตรสัมพันธ์ 15 ตำบลบ้านปึก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์นับเป็นคณะดนตรีไทยคณะแรกที่เกิดขึ้นในตำบลบ้านปึก ประกอบกับคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์เป็นคณะเดียวที่อยู่ในตำบลนี้จึงมีบทบาทในการบรรเลงดนตรีทั้งในงานประเพณีพิธีกรรมและประกอบการแสดงต่างๆ มาแต่เดิม ที่มาของชื่อคณะจันทประสิทธิ์ สันนิษฐานว่า “จัน” เป็นชื่อครุฑที่มีบทบาทในการถ่ายทอดดนตรีให้กับคณะในอดีต ส่วนคำว่า “ประสิทธิ์” คาดว่าจะมาจากการที่ครูผู้ถ่ายทอดวิชาได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่สมาชิกของคณะในอดีต อีกทั้งมีป้ายเขียนไว้บนหิ้งไหว้ครุฑอยู่ที่บ้านในสมัยก่อน (ละเอียด คชวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2561) คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์เกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 โดยการตั้งคณะดนตรีไทยจากครูเล็ก ทองเต็ม (เสริมศรี) ซึ่งสมรสกับครูปุย ทองเต็ม (เสริมศรี) ครูเล็กและครูปุย มีชีวิตอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งสองท่านมีบุตรด้วยกันคือครูฮวย สวัสดิภาพ ซึ่งครูฮวยนั้นได้สมรสครูรอด สวัสดิภาพ มีบุตรด้วยกันทั้งหมด 4 คน คือนางละออ คชวัฒน์ นายบุญลือ สวัสดิภาพ นายจำลอง สวัสดิภาพ และนายทองหล่อ สวัสดิภาพ ซึ่งต่อมาลูกๆ ของครูรอดและครูฮวย ได้เป็นนักดนตรีไทยหลักประจำคณะจันทประสิทธิ์ โดยมีครูรอด สวัสดิภาพเป็นผู้ถ่ายทอดดนตรีไทยให้แก่ลูกๆ ในระยะหนึ่ง หลังจากที่ครูรอด สวัสดิภาพ ถึงแก่กรรม ในวัย 45 ปี ครูฮวย สวัสดิภาพ จึงสมรสใหม่กับครูแสวง ปุยรักษา นักดนตรีไทยจากจังหวัดฉะเชิงเทราผู้ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยมาจากสายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เนื่องจากครูแสวง ปุยรักษา เป็นผู้มีความรู้และมีฝีมือความสามารถจึงเป็นที่เคารพยกย่องของนักดนตรีไทยและคนในชุมชนบ้านปึกและบริเวณใกล้เคียง จึงเป็นผู้สืบทอดวงดนตรีไทยคณะจันทประสิทธิ์ต่อมา ครูแสวง ปุยรักษา ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกๆ ของครูฮวย สวัสดิภาพ และสมาชิกของคณะซึ่งล้วนแต่เป็นเครือญาติ

เนื่องจากครูแสวงมีความรู้เรื่องเพลงเป็นอย่างดี ทำให้คณะดนตรีไทย จันทประสิทธิ์ ในยุคครูแสวง ปุยรักษา มีชื่อเสียงว่ามีความรอบรู้เรื่องเพลงเหนือกว่าวงปี่พาทย์คณะอื่นๆในแถบจังหวัดชลบุรี ทั้ง กลุ่มเพลง โหมโรง เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงสองชั้น เพลงทยอย เพลงตับ เพลงลา เพลงฉิ่ง และเพลงเดี่ยว ทั้งนี้วงดนตรี ของคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ จะมีเพียงวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ไม่มีวงเครื่องสายหรือวงมโหรี การจัดวงดนตรี ไทยบรรเลงในแต่ละงานของคณะจันทประสิทธิ์ มีสมาชิกในครอบครัวหมุนเวียนบรรเลงเครื่องมือต่างๆ ตามโอกาสและตามความเหมาะสมเนื่องจากสมาชิกในคณะสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้อย่างหลากหลาย เครื่องมือ ด้านการรับงานการแสดงต่างๆ คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับวัดใหม่เกตุงาม ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนและตั้งอยู่ใกล้คณะ โดยได้นำเครื่องดนตรีไทยบางส่วนเก็บไว้ที่วัดใหม่เกตุงาม เพื่อใช้ในการบริการสังคมชุมชนและบรรเลงในงานประเพณีพิธีกรรมต่างๆที่จัดภายในวัด บางครั้งก็มีการจัดการเรียนการสอนภายในวัด (กัลยา เกื่อนสุข, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2561)

ภาพที่ 1 วงปี่พาทย์ไม้แข็งคณะจันทประสิทธิ์ในอดีต (ครูแสวง ปุยรักษา เป่าปี่ใน พร้อมกับลูกวง) บันทึกภาพจากภาพถ่ายเก่าบ้านครุละเอียด คชวัฒน์

ที่มาภาพ : นายนิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร บันทึกภาพวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2561

ภายหลังจากครูแสวง ปุยรักษา ถึงแก่กรรม คณะดนตรีจันทประสิทธิ์ยังสืบทอดต่อมาโดยมี นายทองหล่อ สวัสดิภาพ (บุตรของครูรอดและครูฮวย สวัสดิภาพ) เป็นหัวหน้าวง ซึ่งนอกจากการสืบทอดทาง บรรเลงของบ้านแล้วยังได้ศึกษาปี่ใน เพิ่มเติมจากครูเทียบ คงลายทอง แต่ภายหลังจากที่สมาชิกคณะดนตรี ไทยในยุคครูแสวง ปุยรักษา ได้ถึงแก่กรรมหมดทุกคน คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ ก็เริ่มมีบทบาทลดน้อยลง เนื่องจากนักดนตรีส่วนใหญ่ในคณะไม่ได้มีการสืบทอดดนตรีไทยต่อ เพราะสภาวะสังคมเปลี่ยนแปลงไป หลายคนเลือกประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากขึ้น ลูกๆ และหลานๆ หันไปประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้างทั่วไป รับราชการครู รับราชการทหาร เป็นต้น มีเพียงบุตรของนางละออ คชวัฒน์ เพียงกลุ่มเดียวที่ยังคงสืบทอดดนตรีไทยโดยการนำของครุละเอียด คชวัฒน์และครูมงคล คชวัฒน์

คณะดนตรีไทยจันทน์ประสิทธิ์ ยุคครูละเอียด คชวัฒน์และक्रमงคค คชวัฒน์

ปัจจุบันคณะดนตรีไทยจันทน์ประสิทธิ์มีผู้สืบทอดดนตรีไทยอย่างจริงจังอยู่ 2 ท่าน คือ ครูละเอียด คชวัฒน์ และक्रमงคค คชวัฒน์ ซึ่งทั้งสองท่านได้ศึกษาดนตรีไทยจากครูในยุคครูแสง ปุ๋ยรักษา แต่การเข้าสู่ระบบการศึกษาสายสามัญ ประกอบอาชีพรับราชการครู สอนวิชาภาษาไทยและวิชาดนตรี ทำให้ลักษณะการสืบทอดเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือครูละเอียด คชวัฒน์ (ศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี) จบการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แต่การเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาทำให้ได้รับการถ่ายทอดจากครูท่านต่างๆ เช่น ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต (ศิลปินแห่งชาติ) ครูระตี วิเศษสุรการ ครูเอื้อ ฉัตรเฉลิม ครูฉลุย จิยะจันทร์ ได้รับการครอบครูดนตรีไทยโดยक्रमมนตรี ตราโมท (ศิลปินแห่งชาติ) (ละเอียด คชวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม 2559) และรับราชการเป็นครู ส่วนक्रमงคค คชวัฒน์ จบการศึกษาสาขาดนตรีศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และยังได้ศึกษาคำความรู้ทางด้านดนตรีไทยเพิ่มเติมกับ ครูเชื้อ ดนตรีรส ครูพิเชษฐ์ สีตพงษ์ ครูมจล ภิรมย์ ครูมนัส ชาวปลื้ม เป็นต้น ปัจจุบันเป็นครูสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนชลราษฎรอำรุง 2 (อ่างศิลา) จังหวัดชลบุรี

ลักษณะดังกล่าวทำให้การสืบทอดดนตรีไทยของคณะดนตรีไทยจันทน์ประสิทธิ์ ในอดีตกับปัจจุบัน มีความแตกต่างกันและมีรูปแบบการสืบทอดที่เปลี่ยนแปลงไป จากการสืบทอดที่บ้านมาเป็นการสอนในโรงเรียน อีกทั้งในยุคปัจจุบันไม่ได้มีการสืบทอดเพลงไทยประเภทวงปี่พาทย์ และเปลี่ยนเป็นการสอนและรับงานบรรเลงประเภทวงเครื่องสาย วงเครื่องสายผสมวงปี่พาทย์ และด้านการขับร้องเพลงไทย ประเภทเพลง สองชั้น เพลงเถา เพลงทยอย และเพลงเดี่ยวต่างๆ เพลงที่ใช้บรรเลงทั่วไป คือ เพลงไหมโรงไอยเรศ เพลงไหมโรงปฐมดุสิต เป็นต้น

คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต

ดนตรีไทยคณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เป็นคณะดนตรีไทยร่วมสมัยกับคณะดนตรีไทยจันทน์ประสิทธิ์ ตั้งอยู่บ้าน เลขที่ 39/2 ตำบลบ้านปึก อำเภอมะเมือง จังหวัดชลบุรี ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2452 ถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี โดยครูอุ่ง แสงจิต (ในอดีตชื่อคณะปี่พาทย์ครูอุ่ง แสงจิต) ประกอบอาชีพดนตรีไทย ต่อจากบรรพบุรุษ ผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เกิดวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2483 ที่ตำบลบ้านปึก อำเภอมะเมือง จังหวัดชลบุรี ได้ศึกษาดนตรีไทยจากครูอุ่ง แสงจิต ผู้เป็นบิดา จนมีความสามารถในการแสดงด้านดนตรีไทย เชี่ยวชาญพิเศษในการบรรเลงระนาดเอกและระนาดทุ้ม โดยเฉพาะระนาดทุ้มเป็นเครื่องดนตรีที่ถนัดมากที่สุด โดยเริ่มเล่นดนตรีไทยมาตั้งแต่อายุ 7 ขวบ ประกอบอาชีพด้านดนตรีไทย โดยมีภรรยา และบุตร หลาน และคนในครอบครัวช่วยเหลือกันประกอบอาชีพรับงานบรรเลงดนตรีไทยและถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน เยาวชนที่สนใจทั่วไป โดยรับงานการแสดงทั่วไป ช่วยเหลือสังคม การกุศลในงานของชุมชน สม่ำเสมอตลอดมา คณะปี่พาทย์ผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เป็นที่รู้จักยอมรับในจังหวัดชลบุรี และภาคตะวันออก จึงได้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงวิชาการในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กิจกรรมมหกรรมดนตรี การประชันวงดนตรีปี่พาทย์ ในการประกวดดนตรีไทย ณ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี การแสดงดนตรีวงปี่พาทย์งานประจำปี จังหวัดชลบุรี ณ ศาลากลางจังหวัดชลบุรี งานพระราชทานเพลิงศพของบุคคลที่มี

ชื่อเสียงในจังหวัดชลบุรี เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนายนิคม แส่นเจริญ ยังได้รับการยอมรับให้เข้าร่วมการบรรเลงดนตรีไทยประกอบการแสดงลิเก ให้กับครูบุญเลิศ นาจพินิจ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2539 (ชุนชาติ พิณพาทย์, 2539)

ผู้ใหญ่อาว แสงจิต เป็นนักดนตรีไทยที่มีฝีมือ และมีความชำนาญเครื่องดนตรีประเภทเป่าพาทย์ไทย และเป่าพาทย์มอญ อีกทั้งผู้ใหญ่อาว แสงจิต ยังประพฤติตนเป็นคนดีมีศีลธรรมเป็นแบบอย่างแก่ชนรุ่นหลัง ทำให้ได้รับการยกย่องจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาและสังคม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โรงเรียนชลกันยานุกูล ยกย่องเชิดชูเกียรติให้ผู้ใหญ่อาว แสงจิต เป็นศิลปินดีเด่นจังหวัดชลบุรี สาขาศิลปะการแสดงด้านดนตรีไทย ประจำปี พ.ศ. 2542 (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โรงเรียนชลกันยานุกูล, 2542) ส่วนการถ่ายทอดทางด้านดนตรีไทยของคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต ได้พัฒนานักดนตรีไทยให้ได้ใช้ดนตรีไทยประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นอาชีพนักดนตรีไทย หรืออาจารย์สอนรายวิชาดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาต่างๆ

ดนตรีไทยคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต ในอดีตใช้ชื่อคณะว่า “คณะดนตรีไทยครูอุ้น แสงจิต” มีครูอุ้น แสงจิต เป็นผู้ก่อตั้งคณะ ในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มีสมาชิกที่อยู่ในคณะประกอบด้วยเครือญาติของครอบครัวได้แก่นายอุ้น แสงจิต นางเสด็จ แสงจิต นายหิว แสงจิต นายหิม แสงจิต นายเตง แสงจิต นายตอง แสงจิต นายเตียบ แสงจิต และรวมกับลูกๆ ของครูอุ้น แสงจิต ที่สามารถบรรเลงดนตรีไทยได้อีก 3 คน ได้แก่ นางพิกุล จันท์แจ่มศรี นายถาวร แสงจิต และนายนิคม แสงจิต ในช่วงแรกคณะดนตรีไทยครูอุ้น แสงจิต รับการแสดง ในงานต่างๆ ตามความต้องการของชาวบ้าน การไปแสดงตามงานต่างๆ ได้สร้างความประทับใจให้ผู้รับชมและรับฟังเป็นจำนวนมากส่งผลให้มีผู้คนคอยติดตามและจ้างงานอยู่เรื่อยๆ จึงมีผู้ว่าจ้างงานอยู่ตลอด วงดนตรีไทยที่ใช้สำหรับประกอบอาชีพของคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต ยุคครูอุ้น แสงจิต ตั้งแต่อดีตจะมีใช้แคว่งเป่าพาทย์ไม้แข็ง (เครื่องไทย) เท่านั้น (ผู้ใหญ่อาว แสงจิต, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2561)

คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่อาว แสงจิต ยุคผู้ใหญ่อาว แสงจิต

ดนตรีไทยคณะครูอุ้น แสงจิต มีการเปลี่ยนชื่อเรียกคณะตามผู้นำคณะด้วยภายหลังจากที่ครูอุ้น แสงจิต ได้ถึงแก่กรรม นายถาวร แสงจิต บุตรชายจึงเป็นหัวหน้าคณะคนต่อไป โดยมีสมาชิกในคณะประกอบด้วยคนในครอบครัว เครือญาติ และจ้างหานักดนตรีอาชีพมาร่วมบรรเลงในวง ด้วยการยอมรับในชุมชน นายถาวร แสงจิต ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านในตำบลบ้านปึก ชาวบ้านจึงเรียกคณะดนตรีไทยนี้ว่า คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่อาว แสงจิต (นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร, 2556) คณะครูอุ้น แสงจิต เมื่อเปลี่ยนมาเป็นคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต ผู้ใหญ่อาว แสงจิต ได้พัฒนาปรับปรุงคณะให้ได้รับความสนใจตามความนิยมของสังคมอยู่ตลอด เช่น การจัดหาเครื่องไฟ ประกอบการบรรเลงในงานต่างๆ สร้างวงแตรวง และได้สร้างวงเป่าพาทย์มอญเพิ่มขึ้น วงดนตรีที่ใช้ประกอบอาชีพของคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 วงด้วยกัน คือวงเป่าพาทย์ไม้แข็ง (มีตั้งแต่ยุคครูอุ้น แสงจิต) วงเป่าพาทย์มอญ วงแตรวง ส่วนการสร้างวงเป่าพาทย์มอญ และวงแตรวง เพิ่มขึ้น ถือได้ว่าเป็นคณะแรกๆ ของจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะการมี

วงปี่พาทย์มอญนำมาใช้ในการบรรเลงเป็นวงแรกของจังหวัดชลบุรี ทำให้มีผู้คนสนใจจ้างงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้มีนักดนตรีที่อยู่นอกเขตพื้นที่เข้ามาร่วมบรรเลงกับวงผู้ใหญ่ถาวร มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 วงบรรเลงคณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต บันทึกภาพจากภาพเก่าบ้านผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต

ที่มาภาพ : นายนิพนธ์ กล้ากลุ่มจิตร บันทึกภาพวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2561

ส่วนการสร้างวงบรรเลง คณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เป็นคณะแรกๆ ของจังหวัดชลบุรีที่ได้นำเอาวงบรรเลงมารับงานการแสดง โดยรับทั้งงานอุปสมบทและงานศพ ในอดีตทางคณะจะมีเครื่องดนตรีให้สำหรับนักดนตรี ส่วนในปัจจุบันนักดนตรีส่วนใหญ่จะมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเองยกเว้นจำพวกกลองต่างๆ ยังใช้เครื่องจากคณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เป็นหลัก (อดีตศักดิ์ คงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561)

นักดนตรีไทยในคณะดนตรีไทยตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

นักดนตรีไทยในคณะดนตรีไทยคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ และคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต แบ่งตามยุคของผู้นำคณะในช่วงเวลาต่างๆ ได้ดังนี้

สมาชิกคณะดนตรีไทยคณะจันทประสิทธิ์

ยุคครูแสวง ปุยรักษา สมาชิกที่อยู่ในคณะจันทประสิทธิ์ ในช่วงยุคครูแสวง ปุยรักษา ประกอบไปด้วย (ทุกคนถึงแก่กรรม)

- 1) ครูเล็ก ทองเต็ม (เสริมศรี)   2) ครูปุย ทองเต็ม (เสริมศรี)   3) ครูฮวย สวัสดิภาพ   4) ครูรอด สวัสดิภาพ
- 5) ครูแสวง ปุยรักษา   6) นางละออ คชวัฒน์   7) นายสมัย คชวัฒน์
- 8) นายบุญลือ สวัสดิภาพ   9) นายจำลอง สวัสดิภาพ   10) นายทองหล่อ สวัสดิภาพ

ยุคครูละเอียด คชวัฒน์และครูมงคล คชวัฒน์ สมาชิกที่อยู่ในคณะจันทประสิทธิ์ ในช่วงยุคครูละเอียด คชวัฒน์ และครูมงคล คชวัฒน์ ประกอบไปด้วย

1) นางละออ คชวัฒน์ (ถึงแก่กรรม)	2) นายสมัย คชวัฒน์ (ถึงแก่กรรม)	3) ครูละเอียด คชวัฒน์
4) นางสาวสุรภา คชวัฒน์	5) ร้อยเอกสะอาด คชวัฒน์	6) นางณัฐชยา คชวัฒน์
7) ครูมงคล คชวัฒน์	8) นางพุทธชาติ คชวัฒน์	9) นายฤชชัย คชวัฒน์

สมาชิกคณะดนตรีไทยคณะผู้ใหญ่อถาวร แสงจิต

ยุคครูอุ้น แสงจิต สมาชิกที่อยู่ในคณะผู้ใหญ่อถาวร แสงจิต ในช่วงยุคครูอุ้น แสงจิต ประกอบไปด้วย (ทุกคนถึงแก่กรรม)

1) ครูอุ้น แสงจิต	2) ครูเสด็จ แสงจิต (วรรรัตน์)	3) นางฉวี วรรรัตน์
4) นายหิมา แสงจิต	5) นายเตง วรรรัตน์	6) นายตอง วรรรัตน์
7) นายเทียบ วรรรัตน์	8) นางพิกุล จันทร์แจ่มศรี	9) นายนิคม แสงจิต

ยุคผู้ใหญ่อถาวร แสงจิต สมาชิกที่อยู่ในคณะผู้ใหญ่อถาวร แสงจิต ในช่วงยุคผู้ใหญ่อถาวร แสงจิต ประกอบไปด้วย

1) ผู้ใหญ่อถาวร แสงจิต (ถึงแก่กรรม)	2) นางพเยาว์ แสงจิต	3) นางบุญญา เจริญสีบทอง
4) นายวิทยา แสงจิต	5) นายทิวา แสงจิต	6) นางกัลยา เกลื้อนสุข
7) นายสัญญา พิมพ์ศรี	8) นางสาวประทุมพร ครุฑธา	9) นางสาวพลอยชมพู แสงจิต
10) นายอดิศักดิ์ คงประเสริฐ	11) นายสงบ ทองเทศ	12) นายแปลก เหมือนนุช
13) นายวีรพร มโหธร	14) นายพนัส คงศิริ	15) นายจุมพล จำนงธรรม
16) นายศุภฤกษ์ พงษ์สมบูรณ์	17) นายณัฐวุฒิ การะกิจ	18) นายธนภุต เจริญสีบทอง
19) นายวิมล บุญชลอ		

ประเภทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี

ประเภทเพลงของคณะจันประสิทธิ์

ประเภทเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการบรรเลงของคณะดนตรีไทยคณะจันประสิทธิ์ พบว่าในช่วงยุคแรก เพลงต่างๆ จะเป็นกลุ่มของเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงปี่พาทย์ เช่น เพลงโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่องต่างๆ เนื่องจากในอดีตคณะดนตรีไทยจันประสิทธิ์มีแต่วงปี่พาทย์ไม้แข็งไม่มีวงดนตรีไทยที่เป็นวงเครื่องสายหรือวงมโหรี ในยุคปัจจุบันคณะดนตรีไทยจันประสิทธิ์ไม่มีวงปี่พาทย์ไม้แข็งแล้วเนื่องจากไม่มีการสืบทอดด้านเครื่องปี่พาทย์ จึงมีการเปลี่ยนแปลงประเภทของเพลง โดยยุคปัจจุบันมีครูละเอียด คชวัฒน์ เป็นผู้สืบทอดรูปแบบการสืบทอดคณะดนตรีไทยจึงเปลี่ยนจากวงปี่พาทย์ไม้แข็งมาเป็นวงเครื่องสายผสมปี่พาทย์และได้มีการสืบทอดโดยการเน้นเฉพาะในส่วนของบทเพลงแต่ไม่ได้เน้นการสืบทอดทางเพลง เพลงส่วนใหญ่จะเป็นเพลงสำหรับวงเครื่องสายและเครื่องสายผสมปี่พาทย์

ตัวอย่างโน้ตเพลงทางเครื่องสาย โน้ตซอด้วง เพลงโหมโรงไอยเรศ ของครูละเอียด คชวัฒน์

ท่อน 1

__ม	__ซซซ	__ด_ล	__ซ_ม	__ซ_ร	__ม_ซ	__รดล	__ซ_ม
__ด_ด	__ร	__ม	__ฟ_ม	มรดล	__ซ_ฟ	__ด_ฟ	__ม_ซร
ดดรล	ทลซร	ทซลท	ลทดล	ลทรม	ซมรท	มรทล	รทลซ
รซลท	ลทดร	ซมรด	รดทล	ทรทร	ทลซร	ฟมรม	ฟซลซ
__รด	รรรร	__ด_ม	รรรร	ซมรด	ซดรม	ฟซฟด	รมฟซ
รซลท	ลทดร	ซมรด	รดทล	ทรมร	ทลซร	ฟมรม	ฟซลซ

กลับต้นใช้สองบรรทัดล่าง แทนสองบรรทัดบน

__ม	_ชชช	ดรดล	ดลชม	ชมชล	ดรมช	ดรดล	ดลชม
ชดดด	ชรรร	ชมรม	ฟชลช	ดรดล	ดลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

ท่อน 2

ชลทต	ทลทต	ทลรด	ทลทต	รมชล	ดชลด	ชลดร	มดรม
ชดรม	รมชล	ดรดล	ดลชม	ชมรด	มรดล	รดลช	ดลชม
ชชชช	ชชชช	ลลลล	ชชชช	ชดรม	รมชล	ดรดล	ดชดล
ดรดล	ดลชม	ชดรม	รมชล	ชมมม	ชรรร	ชชชฟ	มรดล
ทลดด	ดรดด	มรดล	ดรดด	ชมชช	มรดล	ชลดร	ดทลช
ชมมม	รมชล	ชลดล	ดลชช	ชมชช	มรดล	ดรมร	ดลชช
ชลชม	ชมรด	ชลทล	ทดรม	รมชล	ดลชม	ชลชช	ชมรด
ชดรม	ฟชฟล	ชฟดฟ	ชฟมร	ชชชฟ	มรดล	ดรมร	ชมรด

ท่อน 3

ทชลท	ดลทต	รทดร	มดรม	ชลชม	ชลชช	มรดร	มรชม
-ลลล	ชลดร	มรชฟ	มรดล	ชลชช	มรดล	ชลดล	ดทลช
_ช_ช	ดดดด	รมชช	มรดล	_ล_ด	ดชชช	ลชลด	_ช_ม
_ม_ม	ชรรร	มรดร	มรชม	ช้ดรม	ช้รมช้	รมช้ล้	ดชดล
ช้มรด	รด__	มรดล	ดล__	รดลช	ลช__	ดลชม	ชม__
ชมรด	มรดล	รดลช	ดลชม	ชมรด	ชดรม	ชลชช	ชมรด
ชมชช	ชลชช	ลชมร	ลชดล	__ดช	ดล__	ดรดช	ดลชม
ชมรด	มรดล	รดลร	ดลชม	ชมชช	ชดรม	ชลชช	ชมรด
รมชล	ดชลด	[____	____]	ชลดร	มดรม	[____	____]
ชชชช	_ล_ล	ชชชช	_ม_ม	ชชชช	_ม_ม	ชรรร	ชมรด
ชมรด	รด__	ชลทต	ทด__	ชมรด	รด__	มรดล	ดล__
รมชล	ชล__	มรดล	ดล__	ช้ดรม	รม__	ช้มรด	รด__
รรรล	รรรท	รมรล	รมรท	ช้มรท	รทลช	ทลชช	รมชล
รมชล	ชดชล	ชมชล	ชลทต	มรช้ฟ	มรดล	ชลดร	ดทลช

ท่อน 4

มมรม	รม--	ช้ล้ชม	รม--	ชลทต	ทด--	ทดรม	รม--
รรรร	-ม-ม	ชชชช	-ล-ล	รรรร	-ด-ด	ลลลล	-ช-ช
ฟฟชม	มรดช	----	----	ดดชด	รมฟช	----	----
ดดดด	-ล-ล	ชชชช	-ม-ม	รรรร	-ม-ม	ชชชช	-ล-ล
ช้ดรม	รม--	ชลดร	ดร--	รชลด	ลด--	รมชล	ชล--

ท่อน 4 (ต่อ)

ร ร ร ร	- ม - ม	ช ช ช ช	- ลี - ชี	ล ท - ล	ท ด - ท	ด ร - ด	ร ม - ม
ด ร ม ช	ม ช - -	ร ม ช ล	ช ล - -	ช ร ม ช	ม ช - -	ช ด ร ม	ร ม - -
ช ช ช ช	- ล - ล	ช ช ช ช	- ม - ม	ช ช ช ช	- ม - ม	ร ร ร ร	- ด - ด
ช ม ร ด	ร ด - -	ม ร ด ล	ด ล - -	ร ด ล ช	ล ช - -	ด ล ช ม	ช ม - -
ช ร ม ช	ม ช - -	ร ม ช ล	ช ล - -	ด ช ด ล	ล ด - -	ช ล ด ร	ด ร - -
ช ร ม ร	ช ฟ ม ร	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ล
ช ล ช ม	ช ม ร ด	ช ล ท ด	ท ด ร ม	ร ม ช ล	ด ล ช ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด

เกี่ยวกับตัวบรรทัดสุดท้ายออกแล้วใช้บรรทัดนี้ลงซ้ำๆ

ช ล ช ม	- ร - ช	- - - ม	- - - ร	- - - ด	- - - ท	- - - ล	- - - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประเภทเพลงของคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต

ประเภทเพลงต่างๆ ที่ใช้ในการบรรเลงของคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต พบว่าเพลงต่างๆ ใช้ในการบรรเลงเพื่อประกอบอาชีพนั้นสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วง ประกอบด้วยช่วงครูอุ้งน แสงจิต และช่วงผู้ใหญ่อาว แสงจิต ในส่วนของช่วงยุคครูอุ้งน แสงจิต ในสมัยนั้นคณะดนตรีไทยจะมีเพียงวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงต่างๆ จะเป็นเพลงที่ใช้สำหรับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ซึ่งเพลงต่างๆ ในอดีตเป็นเพลงที่ได้รับการสืบทอดมาจากสายตระกูลแสงจิต เช่น เพลงชุดโหมโรงเช้า โหมโรงเย็น โหมโรงกลางวัน เพลงเรื่องต่างๆ เพลงทยอย เพลงหน้าพาทย์ และเพลงเดี่ยว ไม่นิยมบรรเลงเพลงเถา ในช่วงสมัยผู้ใหญ่อาว แสงจิต ยังรักษา วงปี่พาทย์ไม้แข็งในสมัยครูอุ้งน แสงจิต ไว้ดั้งเดิมและได้มีการพัฒนารูปแบบวงดนตรีไทยเพิ่มขึ้น คือมีการสร้างวงปี่พาทย์มอญ และวงแตรวง เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพนักดนตรีไทย

ตัวอย่างโน้ตเพลงโหมโรงไอ้เรศ ทางฆ้องวงใหญ่ โดยครูสงบ ทองเทศ ที่ใช้ในการถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ในปัจจุบันของคณะผู้ใหญ่อาว แสงจิต ดังนี้

ท่อน 1

มือขวา	- - - ท	- - รี้ รี้	- มี - มี	- รี้ - ท	- รี้ - ล	- ท - รี้	- มี มี มี	- รี้ - ท
มือซ้าย	- - - ฟ	- ร - -	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ล	- ท - ร	- ล ช ม	- ร - ท
มือขวา	- ช - -	ช ช - -	ล ล - -	ท ท - รี้	- - ล ท	- ร - ม	- ล - -	ช ช - ล
มือซ้าย	- ช - ช	- - - ล	- - - ท	- - - ร	- ช - -	- ร - ม	- ล - ช	- - - ล
มือขวา	- ล - ฟ	ม ม - -	- - ม ฟ	ช - - ล	- รี้ - ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
มือซ้าย	- ร - -	- ร - ล	- ร - -	- ล - -	- ร - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
มือขวา	- - ม ฟ	- - ช ล	- ท - -	ล ช - -	- ฟ ล -	ฟ ม - -	- ม ฟ ม	- - - รี้
มือซ้าย	- ร - -	ม ฟ - -	ช - ล ช	- - ฟ ม	- - - ม	- - ร ท	- - - -	ร ท - ล
มือขวา	- - - ช	- - ล ล	- - - ท	- - ล ล	- - ช ช	- ล - ท	- ล - ท	- ดี้ - รี้
มือซ้าย	- - - ช	- ล - -	- - - ท	- ล - -	- ช - -	- ล - ท	- ล - ท	- ด - ร

ท่อน 1 (ต่อ)

มือขวา	-- ม ฟ	-- ซ ล	- ท --	ล ซ --	- ฟ ล -	ฟ ม --	- ม ฟ ม	--- ร
มือซ้าย	- ร --	ม ฟ --	ซ - ล ซ	-- ฟ ม	--- ม	-- ร ท	----	ร ท - ล

กลับต้น

ท่อน 2

มือขวา	--- ซ	-- ฟ ซ	-- ล ซ	-- ฟ ซ	- ม --	ร ร --	ซ ซ --	ล ล - ท
มือซ้าย	-- ร -	ฟ ม --	----	ฟ ม --	- ท - ล	--- ซ	--- ล	--- ท
มือขวา	-- ล ม	- รี่ - มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ท	- ท --	ท ล --	ล ซ --	ซ ม --
มือซ้าย	- ซ --	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	-- ล ซ	-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ท
มือขวา	ร - ร -	ร ม --	ร - ร -	ร ม --	-- ล ท	-- ร ม	- ล --	ซ - ซ -
มือซ้าย	- ล - ท	-- ร ท	- ล - ท	-- ร ท	- ซ --	ล ท --	-- ซ ม	- ร - ม
มือขวา	- ล --	ซ ม --	----	- ร - ม	- ท --	ท ท --	ล ล --	ซ ซ - ม
มือซ้าย	-- ซ ม	-- ร ท	- ล - ท	- ล - ท	- ท - ท	--- ล	--- ซ	--- ท
มือขวา	--- ม	-- ซ ซ	--- ล	-- ซ ซ	- ท -	ท - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
มือซ้าย	--- ท	- ซ --	--- ล	- ซ --	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
มือขวา	-- ล ท	-- ร ม	-- ซ ล	-- ซ -	-- ท -	ท - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
มือซ้าย	- ซ --	ล ท --	ร ม --	ซ ม - ร	--- ล	- ซ - ม	- ม - ซ	- ม - ร
มือขวา	- ม --	ร ท --	ซ ซ --	ล ล - ท	- รี่ - มี่	- รี่ --	ท ท --	ล ล - ซ
มือซ้าย	-- ร ท	-- ล ซ	--- ล	--- ท	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ซ
มือขวา	- ซ --	ล ท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ --	ล ล - ซ
มือซ้าย	- ร - ซ	--- ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ท	- ซ - ล	--- ซ

ท่อน 3

มือขวา	--- ฟ	- ม --	- รี่ - รี่	--- ท	- ร --	ร ร - ล	-- ท ล	-- ท ท
มือซ้าย	-- ม ร	--- ร	--- ล	--- ท	- ร - ร	--- ล	--- ล	- ท --
มือขวา	-- ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	-- ท -	ท - ล -	ซ - ล -	ล - ซ -
มือซ้าย	- ด --	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ท	--- ล	- . - ม	- ม - ซ	- ม - ร
มือขวา	----	ซ -- ซ	-- ล -	ท ล --	----	--- ร	-- ม -	ซ ม --
มือซ้าย	----	- ซ --	--- ล	-- ซ ม	-----	- รี่ --	--- ม	-- ร ท
มือขวา	----	ล - ล ล	----	ท - ท ท	-- ล ท	ร - ท ร	-- ร ม	ซ - ม ซ
มือซ้าย	----	- ม --	----	- ฟ --	- ซ --	- ล --	ล ท --	- ร --

มือขวา	-- ร ท	-- ล -	-- ท ล	-- ช -	-- ล ช	-- ม -	-- ช ม	-- ร -
มือซ้าย	----	ล ช - ช	----	ช ม - ม	----	ม ร - ร	----	ร ท - ท
มือขวา	- ท --	ท ล --	ล ช --	ช ม --	- ร - ช	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ช
มือซ้าย	-- ล ช	-- ช ม	-- ม ร	-- ร ท	- ล - ช	--- ท	- ร - ท	- ล - ช
มือขวา	--- ท	-- ร ร	- ท --	ร ร - ม	- ม - ม	- ม --	ม ม --	ร ร - ท
มือซ้าย	--- ฟ	- ร --	- ฟ - ร	--- ม	- ช - ล	- ช - ม	--- ร	--- ท
มือขวา	- ท --	ท ล --	ล ช --	ช ม --	ล ช --	ช ม --	ม ร --	ร ท --
มือซ้าย	-- ล ช	-- ช ม	-- ม ร	-- ร ท	-- ม ร	-- ร ท	-- ม ล	-- ล ช
มือขวา	----	----	-- ร ม	ฟ - ช ช	----	----	-- ฟ ช	ล - ท ท
มือซ้าย	----	----	ล ท --	- ช --	----	----	ร ม --	- ท --
มือขวา	-- ร ร	-- ม ม	-- ร ร	-- ท ท	-- ร ร	-- ท ท	-- ล ล	-- ช ช
มือซ้าย	--- ร	--- ม	--- ร	--- ท	--- ร	--- ท	--- ล	--- ช
มือขวา	-- ร ท	-- ล -	---	ฟ ช - ช	-- ร ท	-- ล -	-- ท ล	-- ช -
มือซ้าย	----	ล ช - ช	-- ร ม	-- ฟ -	----	ล ช - ช	----	ช ม - ม
มือขวา	----	ร ม - ม	-- ท ล	-- ช -	-- ท -	ล ท - ท	-- ร ท	-- ล -
มือซ้าย	-- ล ท	-- ร -	----	ช ม - ม	--- ช	-- ล -	----	ล ช - ช
มือขวา	ล ล --	ล ล --	ล ล --	ล ล --	- ท --	ล ฟ --	---	- ร - ม
มือซ้าย	--- ม	--- ฟ	--- ม	--- ฟ	-- ล ฟ	-- ม ร	- ล - ท	- ล - ท
มือขวา	-- ร ม	- ช - ม	-- ร ม	- ช - ล	-- ท -	ท - ล -	ช - ล -	ล - ช -
มือซ้าย	- ท --	ร - ร -	ร ท --	- ช - ล	--- ล	- ช - ม	- ม - ช	- ม - ร

กลับต้น

ท่อน 4

มือขวา	----	- ท - ท	----	ร ท - ท	----	ฟ ช - ช	----	ล ท - ท
มือซ้าย	----	ท - ล -	----	-- ล -	-- ร ม	-- ฟ -	-- ฟ ช	-- ล -
มือขวา	-- ล ล	-- ท ท	-- ร ร	-- ม ม	-- ม ม	-- ม ม	-- ม ม	-- ร ร
มือซ้าย	--- ล	--- ท	--- ร	--- ม	--- ล	--- ช	--- ม	--- ร
มือขวา	----	----	ด - ร ด	----	----	----	- ช - ช	ล ท ด ร
มือซ้าย	----	----	- ด --	ท ล ช ร	----	----	ช - ร -	----
มือขวา	-- ม ม	-- ม ม	-- ร ร	-- ท ท	-- ล ล	-- ท ท	-- ร ร	-- ม ม
มือซ้าย	--- ช	--- ม	--- ร	--- ท	--- ล	--- ท	--- ร	--- ม
มือขวา	-- ท -	ล ท - ท	----	ช ล - ช	-- ช -	ม ช - ช	----	ร ม - ม
มือซ้าย	--- ช	-- ล -	-- ร ม	-- ช -	--- ร	-- ม -	-- ล ท	-- ร -
มือขวา	-- ล ล	-- ท ท	-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ช ช	-- ล ล	-- ท ท
มือซ้าย	--- ม	--- ฟ	--- ร	--- ม	--- ฟ	--- ช	--- ล	--- ท

ท่อน 4 (ต่อ)

มือขวา	-- รี่ -	ท ร - รี่	----	ร ม - ม	-- รี่ -	ท ร - ร	-- ท -	ล ท - ท
มือซ้าย	--- ล	-- ท -	-- ล ท	-- ร -	--- ล	-- ท -	--- ซ	-- ล -
มือขวา	-- รี่ รี่	-- มี่ มี่	-- รี่ รี่	-- ท ท	-- รี่ รี่	-- ท ท	-- ล ล	-- ซ ซ
มือซ้าย	--- ร	--- ม	--- ร	--- ท	--- ร	--- ท	--- ล	--- ซ
มือขวา	-- รี่ ท	-- ล -	-- ท ล	-- ซ -	-- ล ซ	-- ม -	-- ซ ม	-- ร -
มือซ้าย	----	ล ซ - ซ	----	ซ ม - ม	----	ม ร - ร	----	ร ท - ท
มือขวา	-- รี่ -	ท ร - ร	----	ร ม - ม	-- ซ -	ม ซ - ซ	----	ซ ล - ล
มือซ้าย	--- ล	-- ท -	-- ล ท	-- ร -	--- ร	-- ม -	-- ร ม	-- ซ -
มือขวา	--- ท	- ล - ล	----	--- ลี่	- ท - รี่	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
มือซ้าย	----	--- ร	--- ล	----	- ท - ร	- ท - ล	--- ซ	--- ท
มือขวา	- รี่ - ท	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - -	ท ท - -	ล ล - ซ
มือซ้าย	- ร - ท	- ล - ซ	--- ล	--- ท	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ซ

กลับต้น

ลวงว ใช้แทนแถวสุดท้ายของท่อน 4

มือขวา	- มี่ รี่ ท	- ล - รี่	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
มือซ้าย	- ม ร ท	- ล - ร	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร

บทบาทคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึกที่มีต่อชุมชนและสังคม

บทบาทของดนตรีไทยที่มีต่อชุมชนในตำบลบ้านปึกนี้ เห็นได้ว่ามีส่วนสำคัญที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขการได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยเสียงเพลงเป็นเครื่องช่วยสื่อสารให้กับชุมชน ประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลบ้านปึกชาวบ้านได้ช่วยกันจัดกิจกรรมด้วยความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกิจกรรมขนทรายเข้าวัดในงานเทศกาลสงกรานต์ หรือการจัดทำขนมไทยในชุมชน เพื่อจำหน่ายหาเงินเข้ากลุ่มหมู่บ้าน ทั้งนี้การจัดงานวัดต่างๆ ก็จะได้คณะดนตรีไทยของทั้งสองคณะ คอยให้บริการชุมชน ซึ่งในอดีตก็จะมีคณะจันประสิทธิ์ เป็นคณะหลัก เนื่องจากคณะนี้อยู่ประจำที่วัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนแต่พอช่วงหลังคณะดนตรีไทยจันประสิทธิ์นี้ก็คนตรีรุ่นเก่าเสียชีวิตหมดจึงไม่ได้มีวงมา ประจำที่วัด วงดนตรีไทยคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต จึงเป็นคณะที่คอยช่วยเหลือชุมชนต่อมา ปัจจุบันนี้คณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ก็ยังคงช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่นวันสำคัญต่างๆ ก็จะนำ วงดนตรีเข้าร่วมบรรเลงในชุมชน และที่วัด เช่น งานทำบุญประจำปี งานเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น กล่าวได้ว่าดนตรีไทยของคณะดนตรีไทยจันประสิทธิ์และคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ได้ช่วยให้กิจกรรมของ ชุมชนและสังคมในเขตตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี ดำเนินไปด้วยความสมบูรณ์ เกิดความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับวัดและการให้การสนับสนุนเกื้อกูลกันและกันของคนในชุมชนมีความเหนียวแน่นในเชิงสังคมมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีต ปัจจุบันกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นก็ยังคงดำเนินการ

อย่างต่อเนื่อง อาจมีเพียงการปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปกับบริบทของท้องถิ่นที่มีความเจริญเข้ามาอย่างรวดเร็วกิจกรรมหลายอย่างถูกปรับเปลี่ยนโดยชาวบ้านไม่อาจปรับตัวได้ทันแต่ดนตรีก็ยังสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี มีงานประจำปีครั้งใดชาวบ้านต้องได้ยินเสียงดนตรีไทยจากชุมชนบ้านปึกของตนเอง (กัลยา เกลือณสุข, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2561)

บทสรุป

สรุปได้ว่าคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึกที่ได้ทำการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ชื่อเสียงของดนตรีไทยในตำบลบ้านปึกนั้น เกิดจากในอดีต ตำบลบ้านปึกแห่งนี้ เป็นพื้นที่ที่มีความรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรม โดยมีการแสดง ทั้งโขน ละคร ในตำบลแห่งนี้หลายคณะ คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์เป็นคณะดนตรีไทยที่มีบทบาทสำคัญ ในการบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ ของคนในชุมชนตั้งแต่เริ่มแรก โดยเฉพาะเมื่อมีครูแสวง ปุ๋ยรักษา นักดนตรีไทยจากจังหวัดฉะเชิงเทราผู้ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีไทยมาจากสายพระยา ประสาน ดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เข้ามาเป็นผู้ดูแล เนื่องจากครูแสวง ปุ๋ยรักษา มีฝีมือความสามารถ และมีความรู้เรื่องเพลงเป็นอย่างดี ทำให้คณะดนตรีไทย จันทประสิทธิ์ ในยุคครูแสวง ปุ๋ยรักษา มีชื่อเสียงว่ามีความรอบรู้เรื่องเพลงเหนือกว่าวงปี่พาทย์คณะอื่นๆ ในแถบจังหวัดชลบุรี การรับงานบรรเลงดนตรี จึงไม่ได้ อยู่เพียงแคในตำบลบ้านปึกเท่านั้น แต่ยังขยายพื้นที่เข้าไปในตำบลและอำเภอต่างๆ ในจังหวัดชลบุรี ส่งผลให้ตำบลบ้านปึกมีชื่อเสียงทางด้านดนตรีไทยและการแสดงต่างๆ ตามไปด้วย จากนั้นคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์เริ่มมีบทบาทลดน้อยลงเนื่องจากนักดนตรีในคณะเลือกประกอบอาชีพอื่น ๆ

ในยุคสมัยเดียวกันที่มีคณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ยังมีคณะดนตรีไทย ครูอุ้งน แสงจิต ซึ่งเป็นคณะปี่พาทย์อีกคณะหนึ่งในตำบลบ้านปึก ได้พัฒนางานจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในยุค ผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ซึ่งมีการพัฒนาคณะอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างวงปี่พาทย์มอญ วงแต้รวง สร้างเครื่องไฟ เพื่อเพิ่มสีสันในการบรรเลง และบริการผู้สนใจ อีกทั้งผู้ใหญ่ถาวร ยังศึกษาหาความรู้เรื่องเพลงต่างๆ อยู่ตลอด โดยการฟังการบรรเลงจากคณะดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงทางวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้จากนักดนตรีไทยต่างถิ่นที่มาร่วมบรรเลงอยู่ตลอด พร้อมกับมีเครือข่ายทางด้านดนตรีไทยซึ่งเกิดจากทางคณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต ได้มีโอกาสเผยแพร่งานดนตรีไทยในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดชลบุรี สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คณะดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เป็นที่ยอมรับว่าเป็นคณะดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถและยังคงสืบทอดอาชีพดนตรีไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีอายุกว่า 100 ปี รวมถึงมีบทบาทในการสืบทอดความรู้ด้านดนตรีไทยทั้งในแวดวงวิชาชีพและการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั้งระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ขณะที่คณะดนตรีไทยจันทประสิทธิ์ไม่ได้สืบทอดอาชีพดนตรีไทยใน ลักษณะของคณะปี่พาทย์อีกต่อไป แต่ยังคงมีบทบาทในการสืบทอดดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาทั้งระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเช่นกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ด้านประวัติของคณะดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก จังหวัดชลบุรี เป็นคณะดนตรีไทยที่มีความเก่าแก่ และมีอยู่เพียงสองคณะคือ คณะจันทประสิทธิ์ และคณะผู้ใหญ่อาวร แสงจิต โดยคณะจันทประสิทธิ์ เป็นคณะดนตรีไทยที่เกิดขึ้นก่อน ซึ่งทั้งสองคณะประกอบด้วยสมาชิกในคณะเป็นญาติพี่น้อง ช่วยการประกอบอาชีพในอดีต ส่วนในปัจจุบันคณะจันทประสิทธิ์ มีการเปลี่ยนรูปแบบการเป็นคณะดนตรีไทยเป็นการสืบทอดในระบบการศึกษา ส่วนของคณะดนตรีไทยผู้ใหญ่อาวร แสงจิต ยังคงประกอบอาชีพรับจ้างบรรเลงดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ โดยมีเครือญาติและมีสมาชิกคณะเป็นลูกศิษย์ที่ได้มาศึกษาความรู้รวมถึงการนำเครื่องช่่วยทางดนตรีไทยพื้นที่ต่างๆ มารวมวง ข้อมูลจากสมาชิกคณะดนตรีไทยทั้งสองคณะช่วยเพิ่มเติมและลำดับเหตุการณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น แต่มีส่วนของประวัติบางช่วง เช่น การเริ่มก่อตั้งคณะจันทประสิทธิ์ ไม่สามารถสืบค้นได้โดยละเอียด เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนครุละเอียด คชวัฒน์ จะเกิดและไม่มี การจดบันทึกไว้ จึงไม่มีข้อมูลโดยละเอียด ด้านการสืบทอดนั้น มีการสืบทอดของคณะดนตรีไทยทั้งคณะจันทประสิทธิ์และคณะผู้ใหญ่อาวร แสงจิต ที่สามารถแยกข้อมูลออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ คือ คณะจันทประสิทธิ์ มีช่วงยุคครูแสวง ปุยรักษา และช่วงยุคครูละเอียด คชวัฒน์ ส่วนคณะผู้ใหญ่อาวร แสงจิต ประกอบด้วยช่วงยุคครูอุจน์ แสงจิต และยุคผู้ใหญ่อาวร แสงจิต มีการสืบทอดอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และในส่วนของบทบาทของคณะดนตรีไทยนั้น เนื่องจากดนตรีไทยในตำบลบ้านปึกเป็นดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ มาตั้งแต่ในอดีต อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวมีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นอย่างมากส่งผลให้ดนตรีไทยมีบทบาทในทางสังคม เมื่อมีงานกิจกรรมใดๆ ที่เกิดขึ้น ดนตรีไทยของทั้งสองคณะก็จะได้เข้าไปมีบทบาทร่วมกิจกรรมอยู่ประจำ ทั้งงานประจำปี งานบวช งานศพ และอื่นๆ ปัจจุบันดนตรีไทยยังคงรับใช้ชุมชนในปัจจุบันและมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่เกิดขึ้นในตำบลบ้านปึกแห่งนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการสืบทอดดนตรีไทยในตำบลบ้านปึก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีพบประเด็นการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะดนตรีไทยและนักดนตรีไทยในจังหวัดชลบุรีและยังมีส่วนของบริบทการศึกษานักดนตรี วิชาชีพอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นทรัพยากรทางปัญญาในด้านต่างๆ ของแต่ละอำเภอ อันมีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่โดดเด่น เช่น ลิเก นาฏศิลป์ หัตถกรรม อาหารการกิน ความเชื่อ แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทย หรือคณะดนตรีไทยในตำบลอื่นๆ ในจังหวัดชลบุรีที่น่าสนใจอีกมากมายสามารถนำมาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้

บรรณานุกรม

กัลยา เกลื่อนสุข. (2561, 30 กันยายน). สัมภาษณ์.

ชูชาติ พิณพาทย์. (2539). *มหาวิทยาลัยบูรพากับนักดนตรีไทยภาคตะวันออก*. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐชยา คชวัฒน์. (2561, 30 มีนาคม). สัมภาษณ์.

ถาวร แสงจิต. (2561, 2 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร. (2556). *การศึกษาวิธีการการถ่ายทอดดนตรีไทยในระบบโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญญา เจริญสีบทอง. (2561, 4 เมษายน). สัมภาษณ์.

ละเอียด คชวัฒน์. (2559, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

ละเอียด คชวัฒน์. (2561, 12 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โรงเรียนชลกันยานุกูล. (2542). *ศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: แสนยากรการพิมพ์.